

G'oziyeva Mastona Toshtemirovna*katta o'qituvchi**Alfraganus University**goziyevamastona@gmail.com*

AUTENTIK MATERIALLAR VOSITASIDA TA'LIM OLUVCHILARNING SOTSIOPRAGMATIK KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHGA QARATILGAN MASHQLAR TIZIMINING ILMIY-METODIK ASOSLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada autentik materiallar vositasida ta'lim oluvchilarning sotsiopragmatik kompetensiyasini takomillashtirishga qaratilgan mashqlar tizimining ilmiy-metodik asoslari yoritilgan. Sotsiopragmatik kompetensiyaning mazmun-mohiyati, tarkibiy komponentlari hamda chet tilini o'qitish jarayonidagi o'rni tahlil qilingan. Autentik materiallarning didaktik imkoniyatlari, ularni tanlash mezonlari va sotsiopragmatik ko'nikmalarni rivojlantirishdagi ahamiyati asoslangan. Shuningdek, mashqlar tizimini ishlab chiqishning kommunikativ, kompetensiyaviy, kontekstual, sotsiokulturologik, faoliyatga yo'naltirilgan, tizimlilik va bosqichma-bosqichlik tamoyillari tavsiflangan. Tadqiqot doirasida motivatsion-tayyorlov, kuzatish va tahlil qilish, reproduktiv, yarim ijodiy, kommunikativ-amaliy, mustaqil-ijodiy hamda refleksiv-baholash bosqichlarini o'z ichiga oluvchi mashqlar tizimi taklif etilgan. Mazkur tizim ta'lim oluvchilarning turli ijtimoiy-madaniy va kommunikativ vaziyatlarda nutqiy birliklarni suhbatdoshlarning ijtimoiy mavqei, o'zaro munosabatlari, muloqotning rasmiylik darajasi va kommunikativ maqsadga muvofiq tanlash hamda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: sotsiopragmatik kompetensiya, autentik materiallar, kommunikativ kompetensiya, nutqiy akt, pragmatik bilim, sotsiokulturologik kompetensiya, kommunikativ vaziyat, mashqlar tizimi, nutqiy strategiya, chet til ta'limi.

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СИСТЕМЫ УПРАЖНЕНИЙ, НАПРАВЛЕННОЙ НА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СОЦИОПРАГМАТИЧЕ- СКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПОСРЕДСТВОМ АУТЕНТИЧ- НЫХ МАТЕРИАЛОВ

Аннотация. В данной статье рассматриваются научно-методические основы системы упражнений, направленной на совершенствование социопрагматической компетенции обучающихся посредством использования аутентичных материалов. Анализируются сущность, структурные компоненты и роль социопрагматической компетенции в процессе обучения иностранному языку. Обосновываются дидактические возможности аутентичных материалов, критерии их

отбора и значение в развитии социопрагматических навыков. Также описываются коммуникативный, компетентностный, контекстуальный, социокультурный, деятельностный, системный и поэтапный принципы разработки системы упражнений. В рамках исследования предложена система упражнений, включающая мотивационно-подготовительный, наблюдательно-аналитический, репродуктивный, частично творческий, коммуникативно-практический, самостоятельный творческий и рефлексивно-оценочный этапы. Предлагаемая система способствует развитию у обучающихся умений выбирать и использовать языковые средства в соответствии с коммуникативной целью, социальным статусом собеседников, характером их взаимоотношений, степенью официальности общения и особенностями конкретной социокультурной ситуации.

Ключевые слова: социопрагматическая компетенция, аутентичные материалы, коммуникативная компетенция, речевой акт, прагматические знания, социокультурная компетенция, коммуникативная ситуация, система упражнений, речевая стратегия, обучение иностранному языку.

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF AN EXERCISE SYSTEM AIMED AT ENHANCING LEARNERS' SOCIOPRAGMATIC COMPETENCE THROUGH AUTHENTIC MATERIALS

Abstract. Article examines the scientific and methodological foundations of a system of exercises aimed at improving learners' sociopragmatic competence through the use of authentic materials. The essence, structural components, and role of sociopragmatic competence in foreign language teaching are analyzed. The study substantiates the didactic potential of authentic materials, the criteria for their selection, and their significance in developing sociopragmatic skills. In addition, the communicative, competency-based, contextual, sociocultural, activity-oriented, systematic, and gradual principles underlying the development of the exercise system are described. The proposed system includes motivational and preparatory, observation and analytical, reproductive, semi-creative, communicative and practical, independent and creative, and reflective and assessment stages. This system contributes to the development of learners' ability to select and use linguistic resources appropriately according to communicative purposes, interlocutors' social status, interpersonal relationships, the degree of formality, and the specific sociocultural context of communication.

Keywords: sociopragmatic competence, authentic materials, communicative competence, speech act, pragmatic knowledge, sociocultural competence, communicative situation, system of exercises, communicative strategy, foreign language education.

KIRISH

Zamonaviy chet til ta'limining rivojlanish tendensiyalari ta'lim oluvchilarning til tizimiga oid bilimlarini kengaytirish bilan bir qatorda, ularning o'zlashtirilgan bilimlarni turli ijtimoiy, madaniy va kommunikativ vaziyatlarda maqsadga muvofiq qo'llash qobiliyatini shakllantirishni taqozo etadi. Shu nuqtayi nazardan, chet tilini o'qitishning asosiy natijasi ta'lim oluvchining grammatik qoidalaridan xabardorligi yoki lug'aviy birliklar zaxirasining kengligi bilan emas, balki uning muayyan kommunikativ vaziyatda suhbatdoshga, muloqot maqsadiga va ijtimoiy-madaniy me'yorlarga mos nutqiy vositalarni tanlash hamda ulardan samarali foydalanish qobiliyati bilan belgilanadi. Kommunikativ kompetensiya nazariyasining rivojlanishi tilni o'rganish jarayoniga funksional va ijtimoiy yo'naltirilgan yondashuvning shakllanishiga olib keldi. Mazkur nazariyaga ko'ra, tilni bilish faqat uning fonetik, leksik va grammatik tizimini o'zlashtirishni anglatmaydi. Til egasi turli kommunikativ sharoitlarda nutqiy birliklarning funksional imkoniyatlarini anglab, ularni vaziyatga mos ravishda qo'llay olishi zarur [1]. Sotsiopragmatik kompetensiya kommunikativ kompetensiyaning muhim tarkibiy qismi sifatida nutqiy faoliyatning ijtimoiy va pragmatik jihatdan muvofiqligini ta'minlaydi. Ushbu kompetensiya ta'lim oluvchining nutqiy birliklar va kommunikativ strategiyalarni kommunikativ maqsad, suhbatdoshlarning ijtimoiy mavqei, o'zaro munosabatlari, muloqotning rasmiylik

darajasi hamda muayyan lingvoma-daniy muhit talablariga mos ravishda tanlash va qo'llash qobiliyatini ifodalaydi. Sotsiopragmatik kompetensiyaning shakllanmaganligi til birliklarining grammatik jihatdan to'g'ri, biroq kommunikativ vaziyatga nomuvofiq qo'llanishiga sabab bo'lishi mumkin. Bunday nomuvofiqlik pragmatik xatolik sifatida namoyon bo'lib, suhbatdosh tomonidan qo'pollik, haddan tashqari rasmiylik, masofa saqlash yoki kommunikativ niyatning noto'g'ri talqin qilinishiga olib kelishi ehtimoli mavjud [2]. Masalan, "Close the window" va "Could you possibly close the window, please?" nutqiy birliklari bir xil denotativ maqsadga ega bo'lsa-da, ularning pragmatik kuchi va ijtimoiy maqbulligi turlicha. Birinchi ifoda bevosita buyruq xarakteriga ega bo'lsa, ikkinchi ifoda muloyimlik strategiyasi asosida shakllangan bilvosita iltimosni ifodalaydi. Mazkur birliklardan qaysi birini tanlash kommunikativ vaziyatning ijtimoiy parametrlariga bog'liq. Chet tilini o'rgatish amaliyotida sotsiopragmatik bilimlar ko'pincha grammatik va lug'aviy materiallarni o'zlashtirish jarayoniga qo'shimcha unsur sifatida kiritiladi. Natijada ta'lim oluvchilar nutqiy birliklarning shakli va ma'nosini o'zlashtirsalar-da, ularning kommunikativ funksiyasi, ijtimoiy maqbulligi va pragmatik ta'sirini yetarli darajada anglamasliklari mumkin. Mazkur muammoni hal etishda autentik materiallardan foydalanish muhim didaktik imkoniyatlarga ega. Autentik materiallar o'rganilayotgan til vakillari tomonidan

real kommunikativ ehtiyojlar asosida yaratilgan hamda tabiiy nutqiy faoliyatni aks ettiruvchi matn, audio, video va multimodal resurslardan iborat [3]. Autentik materiallarning didaktik qiymati ularning til birliklarini real kommunikativ kontekstda namoyon etishi bilan belgilanadi. Bunday materiallarda nutqning leksik-grammatik tarkibi bilan bir qatorda nutqiy aktlar, kommunikativ strategiyalar, intonatsiya, mimika, imoishora, ijtimoiy rollar va madaniy me'yorlar ham yaxlit tarzda ifodalanadi. Biroq autentik materiallarning mavjudligi sotsiopragmatik kompetensiyaning avtomatik ravishda rivojlanishini ta'minlamaydi. Ularning metodik samaradorligi materiallarni tanlash, didaktik jihatdan tashkil etish, topshiriqlar mazmuni, mashqlar tizimining izchilligi va ta'lim oluvchilarning faol kommunikativ faoliyatga jalb etilishiga bog'liq. Shu sababli autentik materiallar asosida sotsiopragmatik kompetensiyani takomillashtirishga yo'naltirilgan ilmiy asoslangan mashqlar tizimini ishlab chiqish muhim metodik vazifa hisoblanadi. Tadqiqotning maqsadi autentik materiallar vositasida ta'lim oluvchilarning sotsiopragmatik kompetensiyasini takomillashtirishga qaratilgan mashqlar tizimining nazariy-metodologik asoslari, strukturaviy komponentlari, tamoyillari va bosqichlarini ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotning obyekti chet tilini o'qitish jarayonida ta'lim oluvchilarning sotsiopragmatik kompetensiyasini rivojlantirish jarayoni hisoblanadi. Tadqiqotning predmeti autentik materiallar asosida

sotsiopragmatik kompetensiyani takomillashtirishga qaratilgan mashqlar tizimining mazmuni, tuzilishi va metodik mexanizmlaridan iborat. Tadqiqotning ilmiy farazi shundan iboratki, agar autentik materiallar asosida kommunikativ, kompetensiyaviy, kontekstual, sotsiokulturologik va faoliyatga yo'naltirilgan yondashuvlarni integratsiyalovchi, soddadan murakkabga qarab tashkil etilgan mashqlar tizimi ishlab chiqilsa, ta'lim oluvchilarning kommunikativ vaziyatni tahlil qilish, nutqiy maqsadni aniqlash, suhbatdoshlarning ijtimoiy xususiyatlarini hisobga olish, mos nutqiy birlik va kommunikativ strategiyalarni tanlash hamda ularni pragmatik jihatdan o'rinli qo'llash qobiliyati samarali rivojlanadi.

METODLAR

Tadqiqotning metodologik asosini kommunikativ, kompetensiyaviy, kontekstual, sotsiokulturologik, faoliyatga yo'naltirilgan va tizimli yondashuvlar tashkil etdi. Kommunikativ yondashuvga ko'ra, til ta'limining asosiy vazifasi ta'lim oluvchilarda real muloqot jarayonida kommunikativ maqsadni amalga oshirish qobiliyatini shakllantirishdan iborat. Ushbu yondashuv til birliklarini kontekstdan ajratilgan holda emas, balki muayyan nutqiy vazifani bajaruvchi kommunikativ vosita sifatida o'rganishni nazarda tutadi. Kompetensiyaviy yondashuv sotsiopragmatik bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llashga yo'naltiriladi. Mazkur yondashuv doirasida bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy tajriba o'zaro

integratsiyalashgan holda qaraladi. Kontekstual yondashuv nutqiy birliklarning mazmuni va funksiyasi kommunikativ sharoit bilan belgilanadi, degan metodologik qoidaga asoslanadi. Shu sababli mashqlar tizimida kommunikativ maqsad, suhbatdoshlarning ijtimoiy mavqei, o'zaro munosabatlari, muloqot kanali va rasmiylik darajasi asosiy kontekstual parametrlar sifatida belgilandi. Sotsiokulturologik yondashuv til va madaniyatning uzviy bog'liqligini hisobga oladi. Nutqiy birliklarning pragmatik qiymati muayyan jamiyatda shakllangan kommunikativ qadriyatlar, xulq-atvor me'yorlari va ijtimoiy munosabatlar bilan belgilanadi. Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv ta'lim oluvchilarni kuzatish, tahlil qilish, qiyoslash, modellashtirish, kommunikativ muammolarni hal etish va mustaqil nutq yaratish faoliyatiga jalb etishni nazarda tutadi. Tadqiqotda ilmiy-metodik adabiyotlarni nazariy tahlil qilish, qiyosiy tahlil, kontent-tahlil, tizimlashtirish, umumlashtirish va pedagogik modellashtirish metodlaridan foydalanildi. Nazariy tahlil orqali sotsiopragmatik kompetensiyaning mazmuni, tarkibiy komponentlari va shakllanish qonuniyatlari o'rganildi. Kontent-tahlil asosida autentik materiallarning sotsiopragmatik imkoniyatlari aniqlandi. Qiyosiy tahlil yordamida rasmiy va norasmiy nutq, bevosita va bilvosita nutqiy aktlar, turli kommunikativ strategiyalarning funksional xususiyatlari o'rganildi.

Pedagogik modellashtirish metodidan foydalanib sotsiopragmatik kompetensiyaning rivojlantirishga yo'naltirilgan mashqlar tizimining strukturaviy-funksional modeli ishlab chiqildi.

Autentik materiallarni tanlashda quyidagi mezonlar belgilandi:

1. kommunikativ mazmunning mavjudligi;
2. real ijtimoiy vaziyatni aks ettirishi;
3. nutqiy aktlar va kommunikativ strategiyalarning kuzatilishi;
4. sotsiokulturologik qiymati;
5. ta'lim maqsadiga muvofiqligi;
6. ta'lim oluvchilarning til darajasiga mosligi;
7. mazmunning dolzarbligi;
8. didaktik jihatdan qayta ishlash imkoniyati.

Mashqlar tizimini ishlab chiqish algoritmi quyidagi ketma-ketlikda amalga oshirildi:

autentik materialni tanlash → kommunikativ vaziyatni aniqlash → sotsiopragmatik mazmunni tahlil qilish → ta'lim maqsadini belgilash → mashqlarni bosqichlarga ajratish → kommunikativ topshiriqlarni ishlab chiqish → reflektiv baholash mezonlarini belgilash.

NATIJALAR

Tadqiqot natijasida sotsiopragmatik kompetensiyaning besh

komponentli strukturaviy modeli ishlab chiqildi.

Birinchi komponent — **kognitiv komponent**. Ushbu komponent nutqiy aktlar, kommunikativ strategiyalar, nutqiy etiket, rasmiy va norasmiy mu-loqot, muloyimlik me'yorlari hamda lingvomadaniy xususiyatlar haqidagi bilimlarni qamrab oladi.

Ikkinchi komponent — **operatsion-faoliyat komponenti**. U kommunikativ vaziyatni tahlil qilish, nutqiy maqsadni aniqlash, suhbatdoshlarning ijtimoiy xususiyatlarini hisobga olish va mos til birliklarini tanlash qobiliyatini ifodalaydi.

Uchinchi komponent — **kommunikativ-strategik komponent**. Ushbu komponent muloqot jarayonida kommunikativ maqsadga erishish uchun nutqni yumshatish, aniqlashtirish, izohlash, kelishmovchilikni bartaraf etish va suhbatdoshga hurmat bildirish strategiyalaridan foydalanishni nazarda tutadi.

To'rtinchi komponent — **sotsiokulturologik komponent**. Mazkur komponent o'rganilayotgan til madaniyatiga xos kommunikativ me'yorlar, qadriyatlar va xulq-atvor xususiyatlarini anglashni qamrab oladi.

Beshinchi komponent — **refleksiv-baholash komponenti**. Ushbu komponent ta'lim oluvchining o'z nutqiy faoliyatini tahlil qilish, nutqiy tanlovlarining vaziyatga mosligini baholash va xatolarni tuzatish qobiliyatini ifodalaydi.

Mazkur komponentlarning o'zaro integratsiyasi sotsiopragmatik kompetensiyaning funksional yaxlitligini ta'minlaydi. Tadqiqot doirasida autentik materiallar asosida mashqlar tizimining yetti bosqichli modeli ishlab chiqildi.

1. Motivatsion-tayyorlov bosqichi.

Mazkur bosqichning maqsadi ta'lim oluvchilarning avvalgi bilimlarini faollashtirish, kommunikativ ehtiyojni yuzaga keltirish va autentik materialni qabul qilishga tayyorlashdan iborat. Ushbu bosqichda kommunikativ vaziyatni prognozlash, rasm va video-kadrlar asosida suhbat mazmunini taxmin qilish, suhbatdoshlarning ijtimoiy rollarini aniqlash kabi mashqlar qo'llaniladi.

2. Kuzatish-analitik bosqich. Ushbu bosqichda autentik materialdagi nutqiy aktlar, kommunikativ strategiyalar, muloyimlik vositalari va ijtimoiy munosabatlarni kuzatiladi hamda tahlil qilinadi. Ta'lim oluvchilar nutqiy birliklarning kommunikativ funksiyasini aniqlaydilar.

3. Reproduktiv-modellashtiruvchi bosqich. Mazkur bosqichda autentik materialda kuzatilgan nutqiy namunalar qayta ishlanadi. Dialoglarni to'ldirish, nutqiy birliklarni moslashtirish, namunaviy suhbatlarni tiklash va berilgan birliklar asosida dialog tuzish mashqlari bajariladi.

4. Yarim ijodiy-transformatsion bosqich. Ushbu bosqichda kommunikativ vaziyatning ayrim parametrlari o'zgartiriladi va ta'lim oluvchilar nutqiy birliklarni yangi vaziyatga

moslashtiradilar. Masalan, norasmiy il-
timos rasmiy vaziyatga mos shaklga
o'zgartiriladi.

5. Kommunikativ-amaliy bosqich.

Mazkur bosqichda sotsiopragmatik
bilimlar roli o'yinlar, vaziyatli dialoglar,
muammoli topshiriqlar, munozaralar va
guruhli muloqotlar orqali amaliy nutqiy
faoliyatga tatbiq etiladi.

6. Mustaqil-ijodiy bosqich. Ta'lim
oluvchilar mustaqil ravishda kommu-
nikativ vaziyat yaratadilar, autentik dia-
log yoki videomuloqot tayyorlaydilar va
muayyan kommunikativ muammoga
mos nutqiy strategiyalarni tanlaydilar.

7. Refleksiv-baholash bosqichi.

Ushbu bosqichda ta'lim oluvchilar o'z
nutqiy faoliyatlarini tahlil qiladilar va
nutqiy tanlovlarining kommunikativ
hamda sotsiopragmatik jihatdan
maqbulligini baholaydilar.

Mashqlar tizimining metodik ketma-
ketligi quyidagicha:

**motivatsiya → kuzatish → tahlil →
modellashtirish → transformatsiya
→ kommunikativ qo'llash → mus-
taqil ijodiy faoliyat → refleksiya va
baholash.**

Taklif etilgan model sotsiopragmatik
bilimlarning nazariy idrok etilishidan
ularni mustaqil kommunikativ faoli-
yatda qo'llashga qadar bo'lgan uzviy
pedagogik jarayonni ta'minlaydi.

MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari sotsioprag-
matik kompetensiyani shakllantirish
tilning faqat grammatik va lug'aviy tiz-
imini o'zlashtirish orqali ta'min-
lanmasligini ko'rsatadi. Nutqiy
birlikning kommunikativ jihatdan
muvaffaqiyatli qo'llanishi uning seman-
tik ma'nosi bilan bir qatorda ijtimoiy
maqbulligi, pragmatik kuchi va kommu-
nikativ vaziyatga mosligi bilan belgila-
nadi. Ilmiy manbalarda pragmatik kom-
petensiya til vositalarini kommunikativ
maqsadga muvofiq qo'llash qobiliyati
sifatida talqin qilinadi [4]. Sotsioprag-
matik kompetensiya esa ushbu ja-
rayonning ijtimoiy va madaniy jihatlarini
qamrab oladi. Mazkur tadqiqotda
sotsiopragmatik kompetensiya kognitiv
bilimlar, amaliy nutqiy faoliyat, kommu-
nikativ strategiyalar, sotsiokulturologik
anglash va refleksiv baholashning inte-
gratsiyasi sifatida izohlandi. Autentik
materiallarning sotsiopragmatik kom-
petensiyani rivojlantirishdagi metodik
ustunligi ularning real kommunikativ
kontekstni saqlab qolishi bilan bog'liq.
Autentik nutq namunalarida til birlikla-
rining shakli va ma'nosi bilan bir
qatorda ularning kommunikativ vazifasi
ham namoyon bo'ladi. Biroq autentik
materiallarni metodik jihatdan qayta
ishlamasdan qo'llash kutilgan natijani
bermasligi mumkin. Ta'lim oluvchilar
autentik materialni tushunish jarayon-
ida lug'aviy yoki grammatik qiyinchili-
klarga duch kelishi natijasida uning
sotsiopragmatik mazmunini angla-
masliklari mumkin. Shu sababli
mashqlar tizimida materialni kuzatish
va tahlil qilishdan boshlab, uni

modellash, transformatsiya qilish va mustaqil kommunikativ faoliyatda qo'llashga qadar bo'lgan izchil metodik yo'l belgilandi. Taklif etilgan modelning ilmiy-metodik ahamiyati shundaki, unda sotsiopragmatik kompetensiyaning barcha asosiy komponentlari yagona tizim doirasida integratsiyalashgan. Mashqlar faqat nutqiy birliklarni takrorlashga emas, balki kommunikativ vaziyatni tahlil qilish, muqobil nutqiy vositalarni tanlash va ularning pragmatik ta'sirini baholashga yo'naltirilgan. Modelning yana bir muhim jihatini reflektiv-baholash bosqichining mavjudligidir. Ta'lim oluvchilar o'z nutqining grammatik jihatdan to'g'riligini emas, balki uning kommunikativ maqsadga, suhbatdoshga va ijtimoiy-madaniy me'yorlarga mosligini ham baholaydilar. Mazkur mashqlar tizimi oliy ta'lim muassasalarida chet tilini o'qitish jarayonida qo'llanishi mumkin. Bunda autentik materiallarning mazmuni va murakkabligi ta'lim oluvchilarning til darajasi, yosh xususiyatlari hamda kasbiy yo'nalishiga moslashtirilishi lozim.

XULOSA

Tadqiqot natijasida autentik materiallar vositasida ta'lim oluvchilarning sotsiopragmatik kompetensiyasini takomillashtirishga qaratilgan mashqlar tizimining ilmiy-metodik asoslari ishlab chiqildi. Birinchidan, sotsiopragmatik kompetensiya kommunikativ kompetensiyaning integrativ tarkibiy qismi bo'lib, til birliklari va nutqiy strategiyalarni kommunikativ maqsad, ijtimoiy

mavqe, shaxslararo munosabatlar, rasmiylik darajasi va lingvomadaniy me'yorlarga muvofiq tanlash hamda qo'llash qobiliyatini ifodalaydi. Ikkinchidan, sotsiopragmatik kompetensiyaning kognitiv, operatsion-faoliyat, kommunikativ-strategik, sotsiokulturologik va reflektiv-baholash komponentlari o'zaro bog'liq holda rivojlanishi uning funksional yaxlitligini ta'minlaydi. Uchinchidan, autentik materiallar tabiiy nutq namunalarini, real kommunikativ vaziyatlarni, nutqiy aktlarni, kommunikativ strategiyalarni va lingvomadaniy me'yorlarni yaxlit holda aks ettirishi sababli sotsiopragmatik kompetensiyani rivojlantirishning samarali didaktik vositasi hisoblanadi. To'rtinchidan, ishlab chiqilgan yetti bosqichli mashqlar tizimi sotsiopragmatik bilimlarni idrok etish, tahlil qilish, modellash, transformatsiya qilish, amaliy qo'llash, mustaqil ijodiy faoliyat va reflektiv baholash jarayonlarini o'zaro bog'laydi. Beshinchidan, mazkur mashqlar tizimini chet til ta'limi amaliyotiga tatbiq etish ta'lim oluvchilarning kommunikativ vaziyatni tahlil qilish, suhbatdoshlarning ijtimoiy xususiyatlarini hisobga olish, mos nutqiy strategiyalarni tanlash va til vositalaridan pragmatik jihatdan o'rinli foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kelgusidagi tadqiqotlarda taklif etilgan metodik modelning samaradorligini pedagogik tajriba-sinov ishlari asosida aniqlash, sotsiopragmatik kompetensiyaning rivojlanish darajalarini belgilash hamda raqamli ta'lim

muhitiga mos interaktiv mashqlar
majmuasini ishlab chiqish maqsadga
muvofiq hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hymes D. On Communicative Competence // Sociolinguistics. – Harmondsworth: Penguin, 1972. – P. 269–293.
2. Thomas J. Cross-Cultural Pragmatic Failure // Applied Linguistics. – 1983. – Vol. 4, No. 2. – P. 91–112.
3. Gilmore A. Authentic Materials and Authenticity in Foreign Language Learning // Language Teaching. – 2007. – Vol. 40, No. 2. – P. 97–118.
4. Bachman L. F. Fundamental Considerations in Language Testing. – Oxford: Oxford University Press, 1990. – 408 p.
5. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing // Applied Linguistics. – 1980. – Vol. 1, No. 1. – P. 1–47.
6. Leech G. Principles of Pragmatics. – London: Longman, 1983. – 250 p.
7. Kasper G., Rose K. R. Pragmatic Development in a Second Language. – Oxford: Blackwell Publishing, 2002. – 378 p.
8. Ishihara N., Cohen A. D. Teaching and Learning Pragmatics: Where Language and Culture Meet. – London: Routledge, 2010. – 342 p.
9. Taguchi N. Pragmatic Competence in Japanese as a Second Language: An Introduction // Modern Language Journal. – 2008. – Vol. 92, No. 4. – P. 558–576.
10. McCarthy M., Carter R. Language as Discourse: Perspectives for Language Teaching. – London: Longman, 1994. – 248 p.
11. G'oziyeva M. T. Nutqiy aktlar nazariyasi va mavjud muammolar // Til va adabiyot ta'limi. – Toshkent, 2024. – № 1. – B. 17–19.
12. Saparova, D. M. THE ROLE OF HYPERBOLE IN EXPRESSIVE AND CHARACTER-BUILDING FUNCTIONS IN LITERATURE: A CASE STUDY OF MATILDA. International Journal of Political Sciences and Economics, 5(4), Germany. 2026. 169-170 <https://doi.org/10.55640/>
13. G'oziyeva M. T. Ingliz tili darslarida nofilologik yo'nalish talabalarining sotsiopragmatik kompetensiyasini rivojlantirishga yo'naltirilgan mashqlar // Xalq ta'limi. – Toshkent, 2024. – № 6(1). – B. 21–23.
14. Raxmonov, A. (2025). MUTARRIZIYNING "RISALATUN FIN-NAHV" ASARIDA TIL O 'QITISH USULLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 5(20), 126-130.

15. Султанова, С.Н. (2021). Замонавий илмий ва услубий адабиётларда С1 даража талабаларини бадий таржимага ўргатиш масалалари. Тил ва адабиёт таълими (12), 33-34.
16. Toshmatova, S.A. (2025). The notion of motivation: extrinsic and intrinsic motivation. International conference on multidisciplinary sciences and innovations (ICMSI), 132-134.
17. Oripova S.N. (2023) ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ АНГЛИЙСКОЙ ЗАИМСТВОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В УЗБЕКСКОМ И ТАДЖИКСКОМ ОФИЦИАЛЬНО-ДЕЛОВОМ ДИСКУРСЕ Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences 3(5), May, 2023, 537-541.
18. Xujaev, M. (2020). Mahmudkhuja Behbudiy as a leader of jadid reforms. The Light of Islam, 3, 39-47.
19. Xujayev, M. I. (2018). THE COVERAGE OF THE PROBLEM OF NATIONALITY AND ITS ROLE ON THE PRESENT DAY IN AHMAD ZAKI VALADI'S WORK. Мировая наука, (6 (15)), 61-63.
20. Хужаев, М. И. (2018). АҲМАД ЗАКИ ВАЛИДИЙНИНГ ДИНИЙ-ФАЛСАФИЙ МЕРОСИНИНГ ИЛДИЗЛАРИ. In Инновационные подходы в современной науке (pp. 177-182).
21. Khujaev, M. (2024). AHMED ZAKI: ON THE IDEAS OF THE PHILOSOPHY OF HISTORY. Экономика и социум, (1 (116)), 235-239.